

Elisabeta Pop

Labiche altoit pe ..Ionesco...

Excelentă, ideea lui Alexandru Dabija de a se apropia cu ochiul expertului, nu-i așa, de un gen în bună parte compromis, nu atât din cauza... genului propriu-zis, cât a valorii exclusive a spectacolelor. După succesul categoric al *Afacerii din strada Lourcine* în regia lui Vlad Mugur, iată, Dabija vine cu un alt vodevil de Labiche, spre încântarea, bănuiesc, a teatrului orădean care l-a invitat să monteze un spectacol valoros, dar destinat publicului, mai ales, și abia pe urmă judecării mai aspre a criticilor. Prin cele câteva spectacole cu vodeviluri și comedii interbelice (conform unui Program bine gândit, bănuiesc), Dabija a reabilitat, categoric, așa-numitele piese „deconectante”, așezându-le pe locul cuvenit. Dându-și seama de subțirimea comediei – pe care a și tradus-o el însuși – regizorul a ridicat textul pe verticală, deopotrivă la propriu și la figurat: pe scena aproape goală, scenografa Vioara Bara a montat un fundal amintind de revoluția... franceză, cea care a generat lumea despre care ne povestește dramaturgul – și care, nu întâmplător, ne aduce aminte de revoluția română... – Un tablou masiv, copie după Delacroix, *Libertatea călăuzind poporul*. O ușă foarte îngustă și înaltă, pe care niciodată nu încapă o pereche, de parcă, ar vrea să spună Labiche, e o lume nouă în care se intră cu dificultate... Masa lungă, îngustă și ea, e locul unde se încropește un ospăț cu mult peste posibilitățile materiale ale comesenilor, devine, la un moment dat, spre hazul spectatorilor, locul supliciului unui soț aflat sub papucul nevestei și chiar masa pe care consulta bietul doctor Ratinois, „cel fără de arginți”... În fond, acest vodevil pune în lumină strădania competitiv-isterică a două familii modeste de a-și căpătui copiii dându-se ceea ce, de fapt, nu sunt: mai bogați, mai culti, mai buni. Cele două cucoane conduc, ca să zic așa, ostilitățile: *Doamna Malineau* (Elvira Platon Râmbu – care, dacă pune puțină surdina glasului, va reuși să-și facă și mai credibil personajul), ca o furie, cu părul răvășit, gata mereu de harță, trufașă, orgolioasă, pune cu nonșalanță interesul înaintea altor sentimente: ea ascunde cu pricepere luciul mobilelor vechi, inventează pacienți ai soțului blajin dar incapabil, pune la punct o adevărată strategie pentru a părea, în fața viitorilor cuscri ceea ce de fapt nu sunt. Cealaltă Doamnă, mama băiatului Frederic, Doamna Ratinois, ceva mai speriată, se avântă în cheltuieli nebunești, își comandă toalete, spre disperarea soțului, un modest fost cofetar, Alexandru Rusu a fost, cu haz și aplomb, valetul negru, „de casă mare”, argument al bunăstării să vadă *Rigoletto* de cinci ori, numai spre a fi văzuți la Operă, în lumea bună, adică. Mariana Presecan, mai fragilă, joacă foarte bine și ea, spaima femeii care ocupă un loc ce nu este al ei... Cei doi soți au parte de doi interpreți foarte buni, amândoi: Ratinois este Sebastian Lupu, pătrășos, dintr-o bucată doar la propriu, cu gesturi și vorbire de periferie, dar mimând purtarea aleasă a domnilor; Petre Ghimbășan, prin contrast cu Elvira Platon, creează un personaj molău, timid, ascuns bine după fustele nevestei, în fond, un tip comod, leneș chiar, gata să accepte jocurile mici ale nevestei sale, ambițioase, nevoie mare... De un comic copios este scena în care cei doi le joacă farsa viitorilor cuscri. În rolurile celor doi tineri – cauza tuturor zbaterilor și minciunilor și prefăcătoriilor – o debutantă (Anca Dămăcuș) într-un rol potrivit vârstei: e o Emmeline frumoasă și cam nepăsătoare, conformându-se, de nevoie, aiurelilor mamei, în final, însă, îmbrăcată sport, în contrast cu mamele împopoțonate, pleacă împreună cu iubitul ei Frederic (la fel de firesc și de tinerește îmbrăcat și el). Richard Balint, cu mai multă

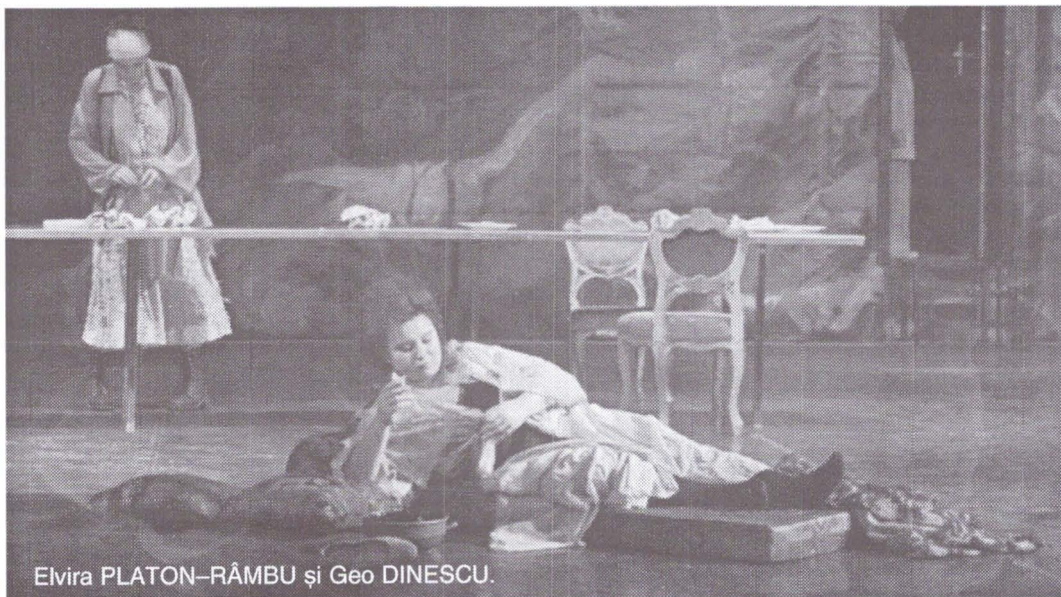
Mariana PREȘCAN

Anca DĂMACUȘ, Eivira PLATON-RÂMBU și Petre GHIMBĂȘAN.

experiență scenică, a compus un tânăr cam bleguț, cam ca viitorul lui socru, dar iubind-o nebunește pe Emmeline; celelalte chestiuni nu-l prea preocupă: nici dota, nici banii, nici chiar slujba lui... În rolul unchiului Robert un alt debut, cel al lui Marius Damian, sigur pe el, poate plusând puțin din cauza emoției, dar înțelegând perfect psihologia omului de bun-simț, nesofisticat, spunând verde-n față ce gândește. În rolul Valetului negru, Alexandru Rusu are farmec și haz, ca de altfel și în cel al Tapiterului șmecher și orientându-se rapid într-o lume rapace... Ion Rușcuț este celălalt Valet, parcă ieșit dintr-o operetă, simpatic și parcă trăgând cu ochiul către spectatorii amuzati... Într-un rol de foarte mică întindere cel al trimisului unui mare restaurant, pentru organizarea cinei hotărâtoare, actorul Doru (Dorin) Presecan face dovada incontestabilă a talentului său actoricesc – e greu să-l uști: în câteva clipe, cu aerul că de el depinde soarta universului, el le etalează celor doi snobi băuturile și mostrele de gustări ce ar putea fi servite. O face perfect, de parcă ar executa o partitura muzicală: fără ezitări, muștrându-i din priviri pe cel doi care cer mereu trufe, neavând habar ce înseamnă o masă domnească. Se râde destul la această comedie căreia Dabija i-a imprimat un ritm deloc propriu genului, dimpotrivă, cum spuneam, simțind absurdul situațiilor, el a altoit ritmul vodevilului pe cel atât de agreabil și modern al teatrului lui Eugen Ionescu. Excelentă idee, cred, care a contribuit enorm la receptarea spectacolului de către numeroșii tineri ce vin, iată, în sala de spectacole. Și chiar dacă uneori râsul e cam strâmb (bănuiesc că unii s-or fi simțit vizați!), și o undă de tristețe a străbătut sala, în final s-a instalat definitiv voia bună: publicul a simțit și ironia și aluziile, dar a fost bine. Actorii, s-a văzut, au lucrat sub o îndrumare exigentă, cu plăcere și cu sentimentul că fac un lucru bun. A fost o deschidere de stagiune promițătoare. Urmează Hausvater și Măniuțiu. Ce bine!

Teatrul de Stat Oradea Trupa „Iosif Vulcan“ – Praf în ochi de Eugène Labiche. Traducerea și regia: Alexandru Dabija. Scenografia: Vioara Bara. Cu: Elvira Platon-Râmbu, Mariana Presecan, Anca Dămăcuș, Geo Dinescu, Petre Ghimbășan, Sebastian Lupu, Richard Balint, Marius Damian, Doru Presecan, Ion Rușcuț, Alexandru Rusu. Data premierei: 13 decembrie 2003.

Elvira PLATON-RÂMBU și Geo DINESCU.